

Hevosen hyvinvointi ja siitä viestiminen

Miten tuoda hyvinvointiasiat esille?

Materiaalin tekijänoikeudet
Anna Kilpeläinen / PedaEquest

ANNA KILPELÄINEN
PedaEquest Education
Ratsastuksenohjaaja
Eläintenkouluttaja at
Kasvatustieteen kand.

Hyvinvointi, mitä se on?

- Arkipuheessa hevosen hyvinvointi voi tarkoittaa eri puhujille hyvin eri asioita
- Voiko hyvinvointia määritellä?
- Eläinten käyttäytymis- ja hyvinvointitutkimuksessa keskeinen tutkimuksen kohde
- Mittaamisen menetelmiä on ja niitä kehitetään kaiken aikaa
- Hyvinvointia arvioitava
  - Kyseisen eläin**lajin** tarpeista käsin
  - Eläin**yksilön** näkökulmasta
- Tutkimustiedon avulla:
  - vanhat, käytännössä pitkään tiedetyt asiat saavat tieteellisen vahvistuksen
  - osa käsityksistä muuttuu, kun saadaan uutta tietoa tai uusia näkökulmia

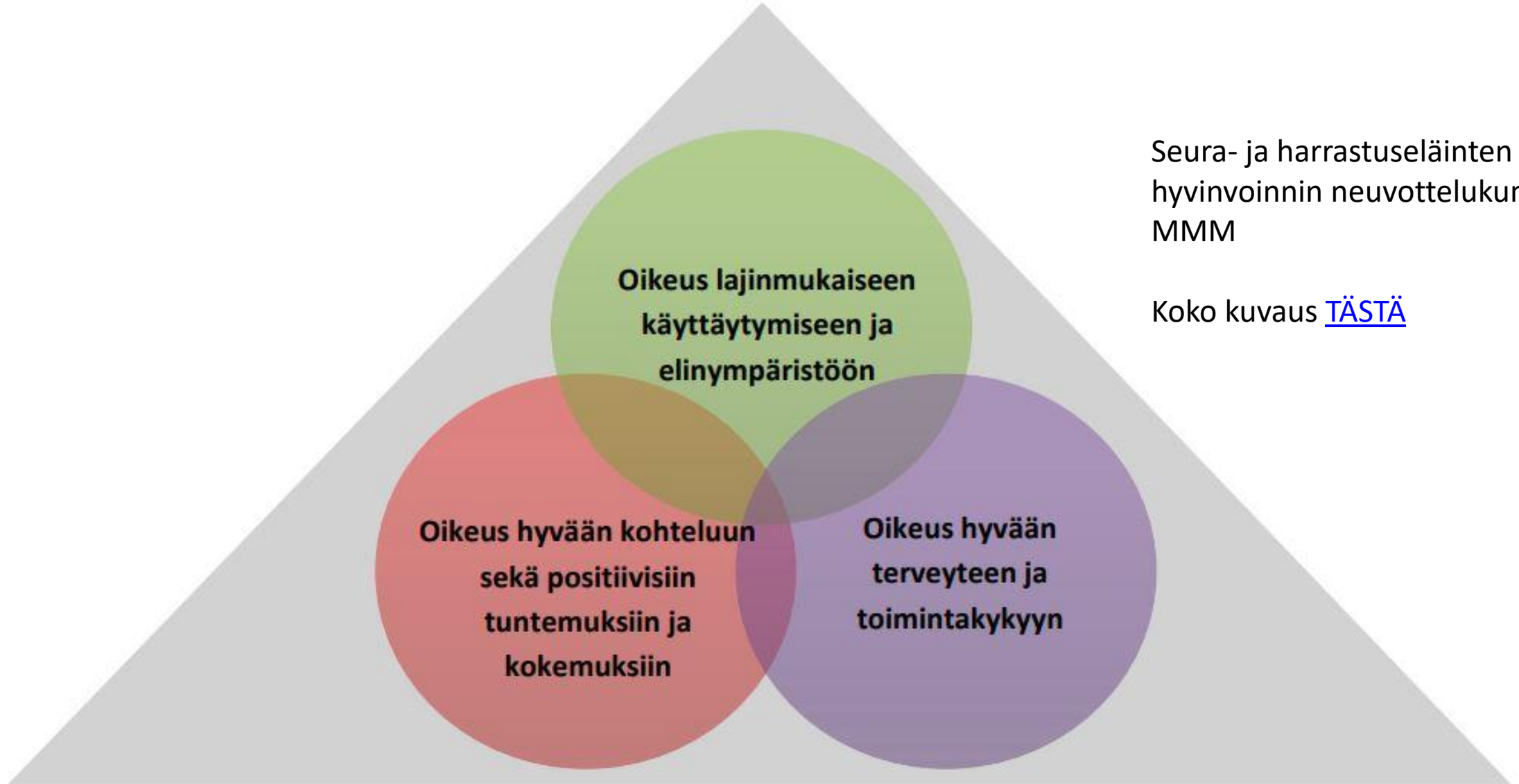
Hyvinvoinnin määrittely

- Lait ja asetukset takaavat minimin, vähentävät riskejä
- Varsinainen hyvinvointi on hevosen kokemus omasta olotilastaan

ELÄIMEN HYVINVOINTI ON
ELÄIMEN KOKEMUS SEN
OMASTA PSYKKISESTÄ JA
FYYSISESTÄ TILASTA

Eläinten hyvinvointikeskus, 2021:
[Eläinten hyvinvointi Suomessa III -
raportti](#)

Hyvinvoinnin määrittely

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, MMM

Koko kuvaus [TÄSTÄ](#)

Olennaiset käyttäytymistarpeet

- Se osa eläinlajin normaalikäyttäytymistä, joka on välttämätöntä
  - yksilön normaalille kehitymiselle
  - fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämiselle
- Geeneissä periytyvää käyttäytymistä, muuttuu evoluutiossa hyvin hitaasti
- Käyttäytyminen itsessään on olennaista eläimen hyvinvoinnille, ei pelkästään sillä saavutettu tulos
- Käyttäytymistarpeiden toteuttaminen saa aivoissa erittymään mielihyvää tuottavia aineita > käyttäytymiselle on sisäsyntyinen motivaatio
- Toteutumattomuus aiheuttaa stressiä

Hevosen lajityypillinen elämä

Sosiaalinen laumaeläin

- Seuran tarve
- Sosiaalisen käyttäytymisen tarve

Vaeltava ruuan etsijä

- Liikkuisi luonnossa n. 20 km / vrk ruokaa ja juomaa tavoitellen
- n. 16 h syömistä
- Tutkii ja tarkkailee

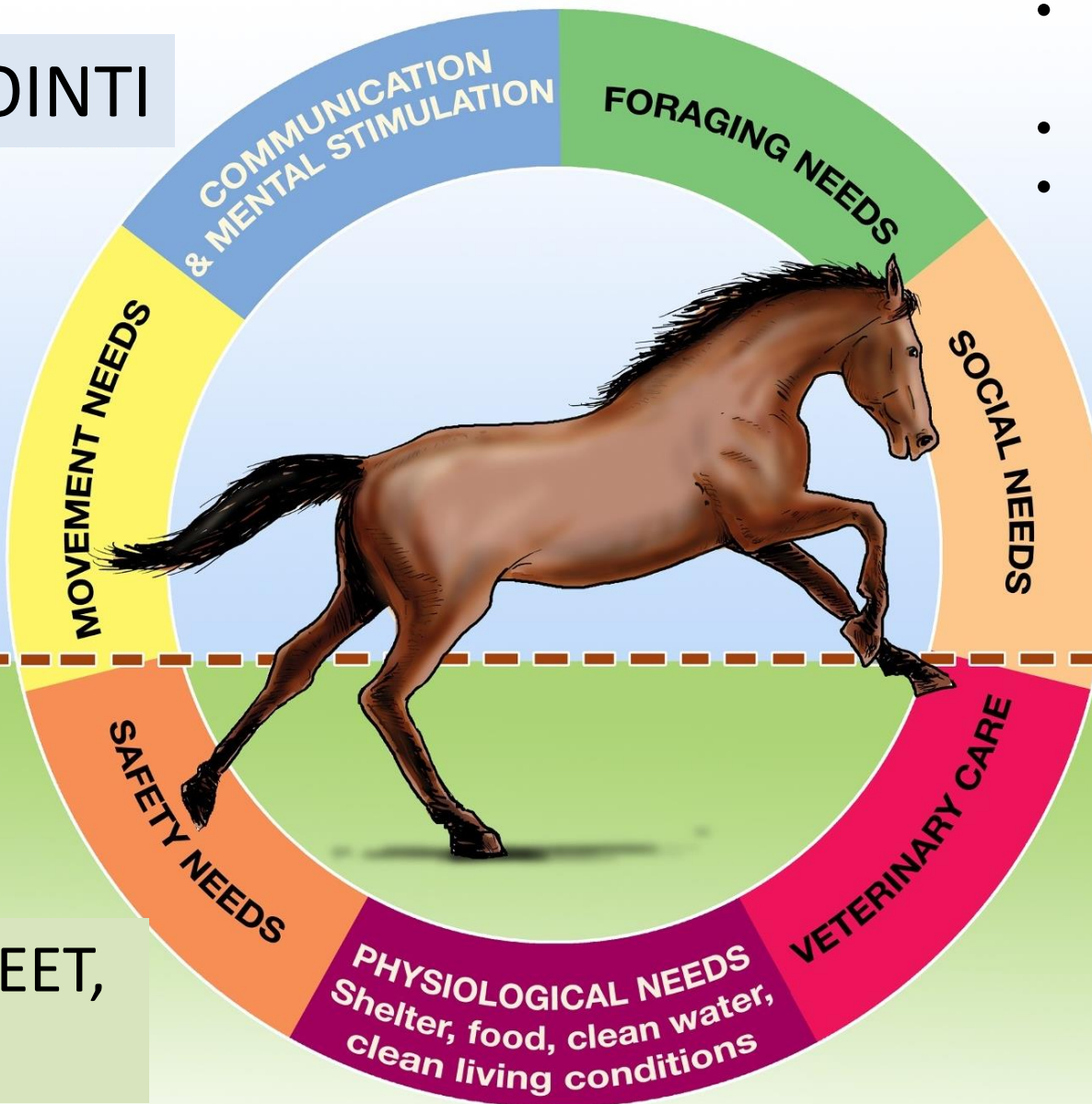
Unentarve 3 – 5 h / vrk

- 15-20 min pätkissä
- lisäksi n. 2 h lepäilyä
- n. 30 min / vrk makuullaan

HYVINVOINTI

INCREASINGLY POSITIVE WELFARE STATE

- Liikkumisen tarve
- Psyykkinen aktiivisuus ja kommunikaatio
- Syömiskäyttäytyminen
- Laumakäyttäytyminen

- Turvallisuus
- Suoja, ruoka, vesi, puhtaus
- Terveys, eläinlääkinnällinen hoito

Eläinsuojeluvalvonta
Eläinsuojelulaki

PERUSTARPEET, HOITO

www.horsesa.asn.au

PedaEquest®

PEDAGOGY, EQUESTRIAN, ANIMAL TRAINING

Hyvinvoinnin arviointi

- Hevosille kehitteillä mittaustapoja
- Monet perustuvat EU:n Welfare Quality® – arviointijärjestelmään
- Suomessakin tehty selvitystä järjestelmän käyttöönottamiseksi hevosilla
- WQ-järjestelmässä hyvinvointia arvioidaan eläimestä käsin
- Keskeisin hyvinvoinnin mittari on eläimen käyttäytyminen
- Pyrkii mittaamaan hevosen kokemusta olosuhteistaan

<https://armentabenessi.fi/blog/2018/10/11/welfare-quality-sertifikaatti-on-elaimen-hyvinvoinnin-objektiivinen-mittari/>

<https://unlimited.hamk.fi/biotalous-ja-luonnonvara-ala/welfare-quality-sovellettavissa-hevosalalle/#.YIApyugzaM8>

[Welfare Monitoring System – Assessment protocol for horses](#)

Hyvinvoinnin toteutumista tarkasteltava monesta näkökulmasta

Esimerkki: Kavioiden huolto

- Säännöllinen ja ammattitaitoinen hoito on fyysiselle hyvinvoinnille välttämätöntä
- Hevosen levollinen suhtautuminen kavioiden hoitoon on psyykkiselle hyvinvoinnille välttämätöntä
- Kavionhoidon onnistuminen näkyy
  - fyysisessä toimivuudessa: hevonen liikkuu hyvin, kaviot ja keho pysyvät siltä osin terveinä
  - psyykkisessä hyvinvoinnissa: hevonen on rento, luottavainen, rauhallinen ja kivuton

Esimerkki: ruokinta ja syömiskäyttäytyminen

- Hevoselle sopiva, laadukas ja sopivassa määrin annosteltu rehu on fyysiselle hyvinvoinnille välttämätöntä
- Runsaasti pureskelua ja pitkän ajan vaativa syömiskäyttäytyminen ja ruuan etsimiseen liittyvä käyttäytyminen on psyykkiselle hyvinvoinnille välttämätöntä

Esimerkki: Lepo ja uni

- Ympäristöön liittyvä tarve:
  - Riittävän tilava ja kuiva nukkumapaikka
- Psyykkiset tarpeet:
  - Kivuttomuus, terveys, turvallisuudentunne ja matalastressisyys mahdollistaa normaalin levon ja nukkumisen
- Käyttäytymiseen liittyvät tarpeet:
  - Hevoselle normaali leporytmi, lepoa ja virkeämmän toiminnan jaksoja ympäri vuorokauden
  - Virikkeetön ympäristö johtaa liialliseen seisoskeluun ja passiivisuuteen
    - > hyvinvoinnin aleneminen

Esimerkki: Turvallinen ja sopiva ympäristö

- Turvalliset, ehjät rakenteet ja kulkureitit, pohjat ennaltaehkäisevät vammoja
- Monipuolinen, aktivoiva pitoympäristö > vapaaehtoista liikkumista > valinnanmahdollisuuksia > psyykinen hyvinvointi
- Turvallisesti, miellyttävästi kuljettavat pohjat (ongelmia esim. liukkaus, muta, liiallinen kovuus kengättömälle, jne.) > mukavuus > turvallisuudentunne > kivuttomuus > normaali aktiivisuus

The 2020 Five Domains Model

- Eläinten hyvinvoinnin arvioinnin teoria
- Päivitetty 25 vuoden ajan
- Uusin 2020:

<https://horsesandpeople.com.au/the-2020-five-domains-model-for-welfare-assessment/>

The 2020 Five Domains Model for Animal Welfare Assessment and Monitoring

Basic Structure of the Model:

Domain 1: Nutritional Conditions and their Associated Domain 5 Affects

Negative Conditions	Negative affects	Positive Conditions	Positive affects
Nutritional Inadequacies: Restricted water intake Excessive water intake Restricted food intake Poor food quality Low food variety Voluntary overeating Force-feeding, excessive energy intake	→ Thirst → Water intoxication → Hunger (general) → Hunger (local) → Malaise of malnutrition → Eating-related boredom → Feeling bloated or overfull → Gastrointestinal pain, nausea/indigestion	→ Drink correct quantities of water → Eat enough food → Eat a balanced diet → Eat a variety of foods → Eat correct quantities of food → Pleasure of drinking → Postprandial satiety → Pleasure of salt taste → Pleasures of food tastes/smells/odours → Masticatory pleasures → Comfort of satiety → Gastrointestinal comfort	→ Functional impairment due to limb amputation, other therapies, genetic, long-term metabolic, kidney, gut, neural, or other problems → Affects of being too fat or thin, and of metabolic and pathophysiological sequelae → Extreme body condition scores → Poor fitness (fitness level good)

Domain 2: Physical Environmental Conditions and their Associated Domain 5 Affects

Negative Conditions	Negative affects	Positive Conditions	Positive affects
Unavoidable physical conditions: Close confinement Unsuitable substrate, wet/sloped ground Air pollutants: NH ₃ , CO ₂ , dust, smoke Aversive odours Thermal extremes Low or otherwise unpleasant noise Light: inappropriate intensity Monotony: ambient, physical, lighting Unpredictable events Physical limits on rest and sleep	→ Physical: general stiffness, muscle tension → Physical: musculoskeletal pain, skin irritation → Respiratory: breathlessness, air passage irritation/spasm → Olfactory: aversion at food or repellent odours → Thermal: chilling, dampness, overheating → Auditory: impaired hearing or ear pain → Visual: eye strain due to blurring, glare or darkness → Malaise from unnatural constancy → Anxiety, fear, hypervigilance → Exhaustion	→ Enhanced physical conditions: Space for spontaneous locomotion → Suitable substrates, well-drained ground → Fresh air dissipates contaminants → Fowl smells dissipated by fresh air & good hygiene → Effective shelter and shade available → Effective noise control measures are in place → Light intensity kept at tolerable levels → Within-day environmental variability maintained → Predictability achieved by established routines → Conditions conducive to rest and sleep	→ Physical/comfort → Physical comfort → Regulatory comfort → Olfactory comfort → Thermal comfort → Auditory comfort → Visual comfort → Congenial variety and predictability → Relation-based ease and calmness → Well rested

Domain 3: Health Conditions and their Associated Domain 5 Affects

Negative Conditions	Negative affects	Positive Conditions	Positive affects
Presence of: Injury: acute, chronic, husbandry mutilations Disease: acute, chronic Functional impairment due to limb amputation, other therapies, genetic, long-term metabolic, kidney, gut, neural, or other problems Obesity or emaciation: physical and metabolic consequences Poisons Poor physical fitness, muscle de-conditioning	→ Pain (many types), breathlessness, debility, weakness, sickness, malaise, nausea, distress → Affects of being too fat or thin, and of metabolic and pathophysiological sequelae → Many affects due to mode of action → Physical weakness and exhaustion	→ Minimal or no: Injury Disease Functional impairment Obesity or emaciation Poisoning Poor fitness (fitness level good)	→ Comfort of good health and functional capacity → Comfort of good health and functional capacity → Comfort of good health and functional capacity → Comfort of good health and functional capacity → Comfort of good health and functional capacity → Vitality of fitness and pleasurable vigorous exercise

Domain 4: Behavioural Interactions and their Associated Domain 5 Affects

Negative Conditions	Negative affects	Positive Conditions	Positive affects
Exercise of agency is impeded: Isolation, barren, confined environment (ambient, physical, biotic) Inescapable sensory impositions Choices markedly restricted Environment focused activity constrained Foraging drive impeded	→ Boredom, helplessness → Depression, withdrawal → Various combinations: startled by unexpected events, neophobia, hypervigilance, anger, frustration, negative cognitive bias → Limited desire to play → Sexual frustration → Thwarted hunting drive	→ Varied, novel environment → Congenial sensory inputs → Available engaging choices → Free movement → Exploration, foraging	→ Interested, pleasantly occupied → Uses novelty, post-inhibitory rebound → Calm, in control → Engaged by activity → Engaged, focused
Animal to animal interactive activity constrained: Threatened desire to play Sexual frustration Threatened hunting drive	→ Loneliness, depression → Yearning for company → Thwarted desire to play → Sexual frustration → Thwarted hunting drive	→ Bonding/affiliating bonds → Yearning for company → Playing → Sexual activity → Hunting	→ Affiliative sociability → Maternal, paternal or group rewards → Excitatory/affinity → Calm, in control → Highly stimulated → Secure, protected, confident
Significant threats: Limits on threat avoidance, escape or defensive activity Limitations on sleep/rest	→ Anger, anxiety, fear, panic, insecurity, neophobia → Exhaustion	→ Absence of threats → Using refuges, retreat or defences/avoidance → Sleep/rest sufficient	→ Secure, protected, confident → Engaged, when/where, post-inhibitory rebound
Negative human attributes and behaviour: Attitude: uncertain, fearful, indifferent, insensitive, impatient, aggressive, belligerent, domineering, callous, cruel, vindictive Voice: hostile, angry, loud, shouting, unqualified Handling/controlling: erratic, rough (slip, tug, kick, grab, pull, shove), excessively forceful, violent, punishment-focused; more negative positive than needed for training objective	→ Anxiety, fear, panic, terror, neophobia, insecurity, confusion, uncertainty, persistent urinate, helplessness; pain from injuries, negative cognitive bias	→ Positive human attributes and behaviour: Behaviours (e.g.): long flight distance, inquisitive, attentive, light, hyper-reactive, escape avoidance, fleeing, cowering, appeasing, withdrawal, non-compliant Attitude: uncertain, caring, sensitive, patient, kind, empathetic Voice: confident, calm, clear, encouraging, pleasantly rhythmic, seeks contact, variability responses with humans Handling/controlling: skillful, gentle (shake, touch, push, squeeze, squeeze, untangle), reward focused; mimics also grooming by conspecific, using pressure (not pressure cues), secondary reinforcers and timely release of aversive stimuli	→ Affiliative sociability or group rewards → Excitatory/affinity → Calm, in control → Engaged by activity → Engaged, focused → Affiliative sociability or group rewards → Excitatory/affinity → Calm, in control → Highly stimulated → Secure, protected, confident → Engaged, when/where, post-inhibitory rebound

The Model emphasizes that what matters to animals in welfare terms is their subjective experiences, i.e. their affects. It also recognises that particular physiological mechanisms and specific affects interact dynamically. When the conditions in Domains 1 to 4 give rise to negative affects, they tend to be welfare compromising; when they give rise to positive affects, they tend to be welfare enhancing. Thus, the Model provides a coherent and informative basis for evaluating the welfare significance of different conditions.

Adapted from: The 2020 Five Domains Model including Human-Animal Interactions or Assessments of Animal Welfare, by D.J. Mellor, N.J. Beaulieu, K.E. Littlewood, A.N. McLean, P.D. McGreevy, B. Jones and C. Wilkins. Animals 2020, DOI: 10.3390/ani10111870

horses people
PETA PTG
www.horsesandpeople.com.au

RAVITSEMUS

- Ruuan ja juoman laatu
- Sopiva määrä
- Lajityypillinen rytmi ja ajankäyttö

YMPÄRISTÖ

- Liikkumisen vapaus
- Alustan sopivuus
- Sopiva lämpötila ja ilmanlaatu
- Hajut, äänet, valot
- Normaali lepo ja leporytmi
- Ennakoitavuus

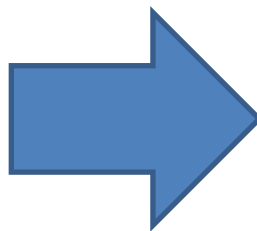
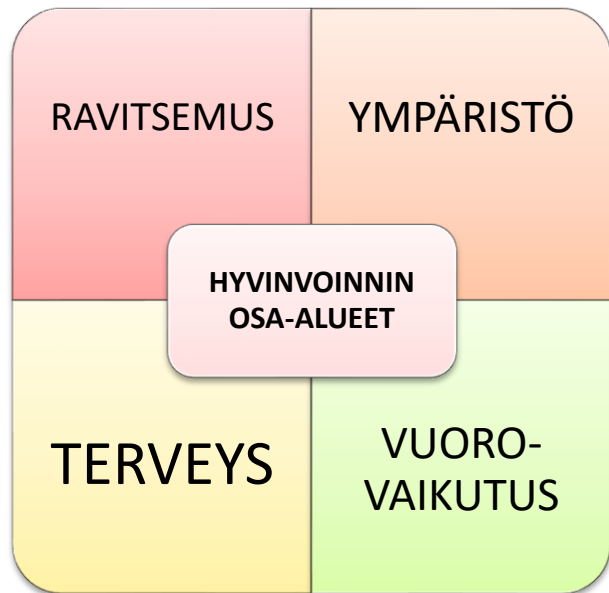
HYVINVOINNIN OSA-ALUEET

TERVEYS

- Terve (vammat ja sairaudet)
- Normaalipaino
- Hyvä fyysinen kunto

VUOROVAIKUTUS

- Ympäristö: virikkeellisyys / lepo
- Lauma: monipuolinen, levollinen laumakäyttäytyminen
- Ihminen:
  - Positiivinen suhde
  - Välittävä, kärsivällinen, jämäkkä
  - Kokenut, osaava, kouluttautunut

ELÄIMEN HYVINVOINTI ON
ELÄIMEN KOKEMUS SEN
OMASTA PSYYKKISESTÄ JA
FYYSISESTÄ TILASTA

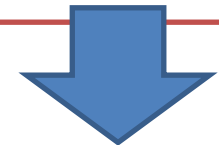
POSITIIVISET TUNTEMUKSET
JA KOKEMUKSET

HYVINVOINTI

NEGATIIVISET TUNTEMUKSET
JA KOKEMUKSET

HYVINVOINNIN PUUTE

Käyttäytymisen arviointi

- Normaalikäyttäytyminen
  - Lajille normaali, normaali aikabudjetti, ylläpitää hyvinvointia
- Epänormaali
  - Lisääntynyt levottomuus tai passiivisuus, aggressiivisuus, pelokkuus, korvaava käyttäytyminen (pään heiluttelu, kaltereiden kaluaminen, suun vääntely...)
  - Unen tai ruokahalun puute, haluttomuus liikkua
- Stereotypiat
  - Pakonomainen, toistuva, merkityksetön käytöskaava
  - Keskeyttäminen tai estäminen hankalaa

Hyvinvoinnista viestiminen

- Viestintä ymmärrettävällä tavalla, arjen tapahtumien kautta
- Viestinnässä näkyy
  - Ymmärrys hyvinvoinnin eri osa-alueista
  - Perustelut, tietoon ja tutkimukseen pohjautuen
  - Tiedon jakaminen
  - Oman osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen
  - Tavoitteet hyvinvointiin liittyen
  - Yhteistyöverkostot
  - Arvojen mukainen ilmaisu – hevosen, ympäristön ja kanssaihmisten kunnioittaminen
  - Ongelmatilanteissa ratkaisukeskeisyys, miten reagoimme

Eläinten hyvinvointi

matkailupalveluissa –hankkeen oppaat

- Erinomaiset ohjemateriaalit, laadittu 2016 - 2018
- [Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa –opas](#)
- [Ohje eläinten hyvinvoinnin arviointiin eläimiin perustuvassa matkailussa Suomessa](#)
  - ohje hyvinvoinnin arviointiin
  - voi käyttää myös toiminnan itsearviointiin ja kehittämiseen
- [Ohje eläinten hyvinvointiin liittyvien viestintäkäytäntöjen arviointiin ja kehittämiseen](#)
- Esimerkki yrityksen hyvinvointiviestinnästä, [Ruska Laukka, Kuusamo](#)

Harrastuskaverina **hevonen**

– Hevosen hyvinvointi
ratsastusharrastuksessa

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

SEY:n julkaisu Hevosen hyvinvointi ratsastusharrastuksessa

- <https://annakilpelainen.com/2020/02/17/mita-on-hevosen-hyvinvointi/>

Eläinten hyvinvointi

- Suomessa hyvinvoinnin keskeiset määritelmät ja määräykset
- [Eläinsuojelulaki](#), juuri muuttumassa -> [Laki eläinten hyvinvoinnista](#)
- [Eläinsuojeluasetus](#)
- [Koostetusti hevosiin liittyvää lainsäädäntöä](#)

- EU-opas hevosten hyvinvointiin pitotavoissa, hoidossa, koulutuksessa ja työssä
Guide to good animal welfare practice for the keeping, care, training and use of horses
https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/aw_platform_res-lib_horses-guide.pdf

- MMM, [Seura ja harrastuseläinten hyvinvoinnin määritelmä](#)
- [Eläinten hyvinvointikeskus](#), Helsingin Yliopisto

Hevosen hyvinvointi

- Hippos: [Hyvä hevosenpito](#)
- [Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli - opas vastuulliseen tallitoimintaan](#)
- [Hevostietokeskus.fi](#)
- Hevosten hyvinvoinnin mittaristoja
  - [Welfare Quality](#) hevosille
- WQ käytöstä Ruotsissa: <https://pub.epsilon.slu.se/13566/>
- Uudentyyppinen hevosen hyvinvointi -tietoportaali [HästSwerige](#)
- [Social Licence \(to operate\)](#) – ympäröivä yhteiskunta pitää alan toimintaa hyväksyttävänä, sallii sen
- [Eläinten hyvinvointi Suomessa -raportti](#)

Kiitos!

- www.annakilpelainen.com
- Facebook: Anna Kilpeläinen – PedaEquest
- <https://annakilpelainen.com/2020/02/17/mita-on-hevosen-hyvinvointi/>